

12. dokumentum

AZ EGYESÜLT NEMZETEK MENEKÜLTÜGYI FŐBIZTOSÁNAK HIVATALA

Koordinációs Bizottság a Magyarországról jött menekültek megsegítésére

ÖSSZEFOGLALÓ JEGYZŐKÖNYV A HETEDIK ÉRTEKEZLETRŐL,
amelyet a Nemzetek Palotájában tartottak Genfben, 1957. március 27-én, kedden.

JELLEN VANNAK:

Elnököl: READ úr (az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosának helyettese)

Egyesült Államok küldöttsége – az USEP képviselőjében – POPPER úr, NICHOL úr

Egyesült Nemzetek Európai Hivatala – REHLING úr

Európai Migráció Kormányközi Bizottsága – CORDT-MOLLER úr

Önkéntes szervezetek

Amerikai Egyesített Elosztási Bizottság/Egyesült HIAS – ELFENBEIN úr

Testvéri Szolgálat Bizottság – HILSENRAD kisasszony

Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége – PATTEET úr

Nemzetközi Katolikus Migrációs Bizottság – Dr. HEERWAGEN, AROCA úr

Katolikus Jótékonyági Intézmények Nemzetközi Konferenciája – HERTOGHE kisasszony

Nemzetközi Gyermekjóléti Unió – MOSER kisasszony

Nemzetközi Megmentési Bizottság – De JAGER kisasszony

Nemzetközi Munkás Önszegélyezés – BAN asszony

Nemzetközi Szociális Szolgálat – WEBBER asszony

Svéd Központ – KUHNER asszony

Értelmiségieket Segélyező Nemzetközi Bizottság – SILBERSCHEIN asszony

Vöröskereszt Társaságok Ligája – DUNNING úr, HANTCHEF úr

Unitárius Szolgálat Bizottsága – MATTHEY asszony

YMCA Világszövetség – MOYSE úr, DEANE úr

YWCA Világszövetség – DREIJER kisasszony

Egyetemi Világszolgálat – DUCRET úr

Veteránok Világszövetsége – LENZ úr

ENSZ Társaságok Világszövetsége – SMITH úr

Egyházak Világtanácsa – Dr. REES, Dr. CHANDLER

READ úr, helyettes főbiztos utalt a főbiztosnak a közelmúltban Jugoszláviában tett látogatására, ahol az Egyesült Államok Külügyminisztériuma, az USEP és az ICEM képviselőivel együtt tárgyalásokat folytatott arról, hogyan hasznosítsák a jugoszláviai magyar menekültek megsegítésére az Egyesült Államok adományát. Az adományt, amely a remények szerint legalább 3 000 000 dollár lesz, valószínűleg nagyrészt az ICEM rendelkezésére fogják bocsátani, 2 000 000 dollárt a Jugoszláviából, míg 1 000 000 dollárt a más európai országból a tengerentúlra történő szállítások céljára. Az adomány bizonyos részét pedig az USEP-nek juttatják a gondozás és ellátás költségeire. Az adomány felhasználásával kapcsolatos végső döntés attól függ, hogy a tengerentúli országok milyen felajánlásokat tesznek a menekültek Jugoszláviából való befogadására.

Ekkor [Read] felkérte Alexander urat, aki éppen visszatért bécsi útjáról, hogy számoljon be (1) a kísérő nélküli fiatalokkal kapcsolatos jogi megállapodásokról, (2) az ifjúsági projektekről és (3) az olcsóbb lakásépítési projektek előrehaladásáról.

ALEXANDER úr először a magyar menekültek között lévő kísérő nélküli kiskorúak (18 éves kor alatt) jogi helyzetére utalt. Az osztrák hatóságok megakadályozzák a kísérő nélküli fiatalok elutazását mindaddig, amíg engedélyt nem kapnak az UNHCR fiókirodától, és módszeresen vizsgálatokat végeznek, hogy kiderítsék, a fiatalemberek vajon rendelkeznek-e a kivándorláshoz szükséges érvényes szülői felhatalmazással. Sokan közülük fel tudnak mutatni szülőtől vagy gondviselőtől származó levelet, amelyek bizonyítják, hogy feltétlenül az ő akaratuk, hogy a gyermek kivándoroljon. Ezekben az esetekben a fiókiroda jelzi, hogy nincs kifogása az ellen, hogy az illető fiatalok eltávozzanak. Azoknak a kérdése, akiknek nincsen ilyen felhatalmazásuk, bonyolultabb probléma. Az osztrák hatóságokat felkérték, alakítsanak ki jogi eljárást, hogy lehetővé váljon a bíróságok számára ideiglenes vagy végleges gondviselők kinevezése. Az ISS-t [Nemzetközi Szociális Szolgálat] felkérték, hogy segítsen minden egyes gyermek teljes dossziéjának összeállításában, és a gyermekek gondozását végző ügynökségeket felhívják, hogy működjenek együtt ebben a feladatban. Azt remélik, hogy az osztrák bíróságok a dossziék bemutatása alapján kurátort neveznek ki, aki azután felelős lesz azért, hogy a bírósághoz folyamodjon engedélyért a gyermek Ausztriából való eltávozása érdekében. Amint kidolgozzák az eljárást és megállapodás születik arról, a gyermekek

ügyében érintett ügynökségeket tájékoztatni fogják. Már előzetesen kifejezhetnék érdekeltségüket a kérdés iránt, és felkészülhetnek arra, hogy benyújtsák azoknak a személyeknek a neveit, akiket kurátornak lehetne kinevezni.

A becslések szerint mintegy 2000 kísérő nélküli fiatal 18 év alatti van Ausztriában, akik közül körülbelül 1200 a Vöröskereszt Társaságok Ligájának gondozása alatt lévő táborkban található. A kísérő nélküli fiatalok gyámságával kapcsolatos jogi problémán kívül ott van a menekült fiatalok egész gondozásának megoldásra váró súlyos és sürgős szociális problémája is. Az osztrák hatóságok által végzett összeírás révén rövidesen ismert lesz a fiatal menekültek teljes létszáma. Az UNHCR, a Menekültek Holland Szövetségével, a Norvég Menekült Tanáccsal és más szervezetekkel együtt kidolgozott egy tervet számos iskola megnyitására középiskolás korú gyermekek számára körülbelül 900 fős befogadóképességgel. Jelenleg 700 tanulónak biztosított az ösztöndíja. Megállapodást kötnek az osztrák kormánnyal, hogy kilenc hónapos időszakra fedezzék 250 tanuló gondozási és ellátási költségének felét, ami lefedné az imént említett iskolákban és az önkéntes szervezetek igazgatása alatt álló bizonyos otthonokban tanulók egy részét. A kormány továbbá felszerel egy új központot Hirtenbergben,¹²⁹ Baden¹³⁰ közelében szakképző iskolának fiatal menekült fiúk számára és egy másik központot Welsben,¹³¹ Linz¹³² közelében. Hasonló intézkedésre lenne szükség lányok számára is, ami azonban még nem valósult meg.

A lakásépítés kérdésére rátérve, Alexander úr elmondta, hogy terveket dolgoznak ki egy olyan kísérleti projektre, amely olcsó lakások építését irányozza elő magyar menekültek számára. Ez valószínűleg egy körülbelül 3500 dollárba kerülő családi mintaházból és két kisebb, nehezebb esetek számára készülő körülbelül 2000 dollárba kerülő földszintes családi házból áll. Ha a tartományi kormányt meg tudják győzni, hogy finanszírozzon egy ilyen típusú házépítési projektet, települést építhetnének Kufstein¹³³ közelében, ami lehetővé tenné, hogy az év végén feloszlassák az ottani tábort.

DUNNING úr (Vöröskereszt Társaságok Ligája) beszámolt arról, hogy a Liga ausztriai művelete zökkenőmentesen halad, és a Liga most Jugoszláviában is tevékenykedni kezd. A felelős ügynökség a Liga által támogatott Jugoszláv Vöröskereszt. Az élelmiszer- és egyéb szállítmányok rövid határidővel való beszerzésével kapcsolatos kezdeti nehézségeket leküzdötték, hála a különböző ügynökségek együttműködésének, amelyek visszatérítés

¹²⁹ Hirtenberg: város Ausztriában, Baden bei Wien közelében, Alsó-Ausztriában.

¹³⁰ Baden: város Ausztriában Bécstől 26 kilométerre délre.

¹³¹ Wels: város Ausztriában, Felső-Ausztria központi részén.

¹³² Linz: város Ausztriában, Felső-Ausztria tartomány székhelye.

¹³³ Kufstein: város Ausztriában, Tirol tartományban.

fejében rendelkezésre bocsátották meglévő készleteiket, és az ICA [Nemzetközi Együttműködés Igazgatása] ellátmányai is kezdenek érkezni az Egyesült Államokból. Koordinációs bizottságot állítottak fel Belgrádban a kormány, az UNHCR, a Jugoszláv Vöröskereszt és a Liga képviselőiből. Dunning úr különleges nagyrabecsülését fejezte ki az UNHCR belgrádi irodája által nyújtott segítségért.

READ úr felhívta a figyelmet a most kiosztásra kerülő teljes jelentésre, amelyet Dr. Hantchef készített a közelmúltban Jugoszláviában tett látogatásáról. Az UNHCR megtesz minden tőle telhetőt, hogy segítse a különböző ügynökségeket a munkásaiknak az országba való belépéséhez szükséges formanyomtatványok beszerzésében.

CORDT-MOLLER úr bejelentette, hogy az Ausztriából való elszállítások teljes száma most érte el a 124 000-et. Kanada beleegyezett, hogy június végéig átvesz havonta 2000 menekültet Ausztriából, és átvesz menekülteket az Egyesült Királyságból is. Ausztrália Dániában, Svájcban és Olaszországban válogat jelölteket. Jugoszláviában Norvégia, Franciaország és Svédország válogat jelölteket. Táviratokat küldtek az ICEM minden tagkormányához, felhívva azokat, hogy legyenek hajlandók menekülteket átvenni Jugoszláviából, és azt remélik, hogy amikor az ICEM Tanács április elején ülést tart, a kormányok kialakítják politikájukat ebben a vonatkozásban.

A Bizottság egy képviselője most Jugoszláviában van. Mivel a menekültek kis csoportokban szét vannak szóródva az egész országban, úgy vélik, hogy a kivándorlásra váró jelölteket egy kitelepítést előkészítő központban szükséges összegyűjteni, ahol a válogató missziók kifejthetik a munkájukat. A menekültek földrajzi elhelyezkedése is megnehezíti, hogy az önkéntes szervezetek tanácsadást végezzenek körükben.

READ úr elmondta, úgy értesült, hogy a Svéd Misszió 490 menekültet válogatott ki, és azt remélik, hogy ez a csoport április végéig el fogja hagyni Jugoszláviát. Norvégia beleegyezett, hogy átvesz mintegy 400-at, Dánia pedig kész átvenni 50 és 100 közötti menekültet.

CHANDLER úr ([Menekültekért Dolgozó] Önkéntes Szervezetek Állandó Konferenciája) beszélt a menekültekéről a közeljövőben tartandó konferenciáról, amelynek időpontját május 27–28-ra változtatták. A konferencia, amelyet Genf különböző templomaiban tartandó istentiszteletek előznek majd meg, számos munkacsoportban fog zajlani, amelyek bizonyos kérdéseket fognak vizsgálni előre elkészített tanulmányok alapján. Az UNHCR, az ICEM és a Vöröskereszt együttműködését igen nagyra értékelik.

A menekült magyar fiatalok témájában az imént elmondottakkal kapcsolatban azt vetette fel, hogy az egyik konzultatív értekezleten hasznos lenne ezt a problémát

mélyrehatóan megvitatni, különösen az iskolákra vonatkozóan. Az Egyházak Világtanácsa vállalja, hogy bizonyos ellátmányokat és tankönyveket szállítson az Ausztriában lévő említett négy iskolának, és hogy maga is megtegye az első lépéseket egy ötödik, lányoknak szánt iskola megnyitására Innsbruck¹³⁴ közelében. A Spittalban¹³⁵ lévő szakképző iskolát szintén kibővítették, hogy befogadjon további 50 menekültet.

ALEXANDER úr hangsúlyozta, hogy a fiatal menekültek másik kategóriája, akik számára csekély oktatási lehetőség létezik, az elemiiskolás-korú csoport. Noha számos ügynökség nyitott óvodákat, 14 [év] alatti gyermekek százai az osztrák táborokban semmilyen iskolai foglalkoztatásban nem részesülnek.

READ úr egyetértett azzal, hogy ez egy fontos megoldandó probléma. Azt remélte, hogy az ügynökségek jelentéseikben megírják majd, milyen forrásokat tudnak felajánlani. Az Ausztriában lévő egyetemista csoport problémája, hála bizonyos amerikai alapítványok felajánlásainak, most nagymértékben elrendeződött. Most a Jugoszláviában lévő egyetemisták problémájának a nagyságrendjét vizsgálják.¹³⁶

DUCRET úr (Egyetemi Világoszolgálat) beszámolt arról, hogy amennyire ez jelenleg tudható, körülbelül 500 egyetemista van a Jugoszláviában lévő menekültek között. Azt javasolták, hogy egy sáttortáborba kellene gyűjteni őket, ahol könnyebben lehetne megszervezni kikérdezésüket és előkészíteni kivándorlásukat. Egyes kormányok vonakodnak befogadni a Jugoszláviába ment menekülteket, attól tartva, hogy azok kommunisták lennének, és az érdekekben folyó tárgyalások meglehetősen lassan haladnak. Ezalatt a WUS intézkedéseket tett a legsürgősebb szükségek finanszírozása érdekében. A WUS felállította bizottságát Jugoszláviában. Még körülbelül 500, Ausztriában lévő egyetemista számára kell ösztöndíjat találni.

READ úr megjegyezte, hogy a jelentések nem mutatnak semmilyen különbséget a menekültek politikai-ideológiai beállítódásában aszerint, hogy Ausztriába vagy Jugoszláviába

¹³⁴ Innsbruck: város Ausztriában, Tirol tartomány székhelye.

¹³⁵ Spittal an der Drau: város Ausztriában, Karintia szövetségi tartományban.

¹³⁶ A NATO illetékes szerve, az Információs és Kulturális Kapcsolatok Bizottsága 1957 júniusában a tagországok beadványai és egy nemzetközi egyetemista segélyszervezet adatai alapján jelentésben számolt be a hazájukat elhagyott magyar egyetemisták helyzetéről. Az iratból megtudhatjuk, hogy az Ausztriában tanulni kívánók 500 Rockefeller-ösztöndíjat vehettek igénybe, ami az akkori osztrák viszonyok között a helybeli egyetemistákhoz képest privilegizált helyzetet biztosított az ebben részesülő magyaroknak, bizonyos feszültséget okozva osztrák egyetemi körökben. A Ford Alapítvány által felajánlott mintegy 530 ösztöndíjat az Ausztrián kívüli európai országokban vehették igénybe a tanulni vágyók. A strasbourg-i székhelyű Szabad Európa Egyetem 200 ösztöndíjat ajánlott fel az 1957 tavaszán még Jugoszláviában várakozó magyar egyetemistáknak. A Belgiumban tanulók az egyetemeik által folyósított szociális ösztöndíjat vehették igénybe. A Kanada által befogadott 950 egyetemistából 600 részesült a tanulásához szükséges segélyben 1957 őszén. Archives du Secrétariat International de l'OTAN: C-M (57)89 (1er juin 1957). Rapport du Comité de l'information et des relations culturelles : *Etudiants hongrois réfugiés*.

mentek-e. Tájékoztatta az értekezletet, hogy Pinegar úr Németországba és Ausztriába készül látogatni, és felkérte az ügynökségeket, hogy tájékoztassák erről helyi képviselőiket.

PINEGAR úr azt javasolta, hogy azok az ügynökségek, amelyek ellátmányokat kívánnak küldeni Jugoszláviába, találkozzanak vele erőfeszítéseik összehangolása érdekében.

Megállapodtak abban, hogy a Koordinációs Bizottság április 16-án, kedden, délután 3-kor újra összeül.

AUNOG: Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, Coordination Committee for Assistance to Refugees from Hungary, Summary record of the seventh meeting held at the Palais des Nations, Geneva, 27 March 1957, HCR/SVA/SR.7, restricted (1957. március 29.). G. I. 30/2 (Situation in Hungary, Relief measures, Refugees), Jacket n° 2 (11 January 1957 – 11 November 1957).